

σθαι. » Προτίθησι δὲ καὶ ὅτι « ἀπὸ τούτων ἐκμα-
θόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ
γεγόνασι. » Πλὴν τούτου, αἱ σχέσεις τῶν ἡμετέρων
προγόνων μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐγένοντο πολλαὶ καὶ
συνεχεῖς. Εἶδομεν ὅτι ἐπιστημότατοι Ἕλληνες ἐπεσκέ-
φθησαν τὴν χώραν τῶν Φαρυῶν ἐν δὲ τῷ Ἡροδότῳ ἀ-
νευρίσκω ἄλλο τι μαρτυροῦν οὐ μόνον τὴν οἰκειότητα
τῶν σχέσεων τούτων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς σοφίας
καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν Αἰγυπτίων δόξαν τῶν Ἑλ-
λήνων, καὶ τοῦτο ἐν χρόνοις καθ' οὓς ἤκμαζε παρ' ἡμῖν
τῆς διανοίας ἡ ἀνάπτυξις. Βασιλεύοντος, λέγει, τῆς
Αἰγύπτου τοῦ Ψάμμιος, ἦλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις

τοὺς ἀγῶνας, ἐπράξαν πρᾶγμα ἀδικιώτατον· διότι
εἶναι ἀδύνατον διακρίνοντας μεταξὺ ἀστοῦ καὶ ξένου,
νὰ μὴ ἀδικήσῃ τὸν ξένον. (« Οὐδεμίαν γὰρ εἶναι
μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστὶ ἀγωνιζομένῳ προσθή-
σονται, ἀδικέοντες τὸν ξένον ».) Ἐὰν ὅμως θέλωσι
νὰ ἀγωνοθετήσῃ δικαίως καὶ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς
Αἴγυπτον ζητοῦντες συμβουλὴν, ἀνάγκη πάντας νὰ
θέσῃ τὸν ἀγῶνα διὰ τοὺς ξένους μόνους, μηδεὶς δὲ
τῶν Ἡλείων ν' ἀγωνίζεται.

Τῶν νεωτέρων τινὲς, ἀμφισβητοῦντες τὸν ἀκμαῖον
τῆς Αἰγύπτου πολιτισμὸν, κατακρίνουσι τὸν πατέρα
τῆς ἱστορίας ὡς ἀταλαιπώρως πιστεύσαντα τὰς διη-

Ἄραψ γεωργῶν.

Ἐξ Ἡλίδος, καυχώμενοι ὅτι δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα
ἔθεντο τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ ὅτι οὔτε αὐ-
τοὶ οἱ σοφώτατοι τῶν ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι ἦτο δυ-
νατὸν νὰ ἐπινοήσῃ τι εὐγενέστερον. Ὁ βασιλεὺς
συνακάλεσε τότε τοὺς σοφωτάτους τῶν Αἰγυπτίων,
οἵτινες συνελθόντες ἠρώτησαν τοὺς Ἡλείους τὰ περὶ
τὸν ἀγῶνα· οὗτοι δὲ διηγηθέντες τὰ πάντα προσέ-
θεντο ὅτι ἦλθον νὰ μάθωσιν ἂν οἱ Αἰγύπτιοι ἔχουσιν
τι δικαιοτέρον τούτων νὰ ἐπινοήσῃσιν. Ἐρωτηθέντες
δὲ ἂν ἀγωνίζωνται καὶ οἱ πολῖται, ἀπεκρίθησαν ὅτι
καὶ οἱ πολῖται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες καὶ ὅποιος θέλει.
Τότε οἱ Αἰγύπτιοι, γινώσκοντες φαίνεται ὅτι καὶ τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἀδικοὶ πρὸς τοὺς ἑ-
τερόχθονας, εἶπον ὅτι οἱ Ἡεῖοι οὕτω πως τιθέντες

γῆσεις τῶν ἱερέων. Καὶ ὅτι μὲν ὁ Αἰγύπτιος πολιτι-
σμὸς ἤκμασε κατ' ἀρχάς καὶ ὑπὲρ τὸν Ἕλληνα, οὐδεὶς
κατ' ἐμὲ δισταγμὸς, καὶ μόνην ἂν εἶχομεν μαρτυ-
ρίαν τὴν εἰς Αἴγυπτον ἀποδησίαν τῶν σοφωτάτων
ἐκ τῶν ἡμετέρων προγόνων· διότι τίς ποτε καὶ σή-
μερον ἔτι, ὅτε ἡ συγκοινωνία κατέστη τοσοῦτον εὐ-
κολος, ἐπισκέπτεται χάριν μαθήσεως χώραν ἥττονα
τῆς ἑκυτοῦ; Φοβοῦμαι ὅμως μὴ οἱ κατήγοροι ἐγέ-
νοντο αὐτοὶ ἄξιοι μομφῆς ἐπιπολαίως ἐρμηνεύ-
σαντες τὸν Ἡρόδοτον· διότι τοσαύτη ἡ ἀκρίβεια τοῦ
ἱστοριογράφου, ὥστε, προβλέπων φαίνεται τὴν κα-
τάκρισιν, ἐφρόντισε νὰ διακρίνῃ πολὺ λίαν ὅσα εἶδεν
ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας ἔμαθε τῶν ὅσα ἤκουσε. « Μέχρι
μὲν τούτου, λέγει πάλιν, ὅψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ